

ENVIRONMENTÁLNÍ BEZPEČNOST

ÚVOD DO STUDIA

ENVIRONMENTÁLNÍ BEZPEČNOST A ZÁKLADNÍ POJMOVÝ APARÁT

Ing. ALENA OULEHLOVÁ, Ph.D.

Univerzita obrany
Fakulta vojenského leadershipu
Katedra krizového řízení
Kounicova 65
662 10 Brno
telefon: 973 44 31 55
e-mail: alena.oulehlova@unob.cz

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Projekt: ***Vzdělávání pro bezpečnostní systém státu***

(reg. č.: CZ.1.01/2.2.00/15.0070)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH

- Úvod
- Definice pojmu bezpečnost
- Definice pojmu životní prostředí
- Vztah mezi bezpečností a životním prostředím
- Definice environmentální bezpečnosti
- Pohledy na environmentální bezpečnost
- Závěr

ÚVOD

- globální provázanost se projevuje v nových hrozbách;
- nevojenské aspekty;
- širší pojetí bezpečnosti, odklon od národního pojetí bezpečnosti;
- koncept „vícevrstvé“ bezpečnosti;
- vyčerpávání ekosystémových služeb (zásobovací služby, regulační služby, kulturní služby, podpůrné služby).

Definice pojmu bezpečnost

- koncepce bezpečnosti na mezinárodní, národní a regionální úrovni;
- různé definice bezpečnosti;

= Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace. (Terminologický slovník - krizové řízení a plánování obrany státu)

Definice pojmu životní prostředí

- v užším x širším slova smyslu;
 - statická, dynamická, biliská (systémová) definice;
- = souhrn všech vnějších podmínek, které ovlivňují život, vývoj a přežití organismu (US EPA). Jde o vzduch, vodu, půdu, stavby, všechny organismy, které v prostředí žijí a také vztahy mezi nimi a archeologické a kulturní zdroje (Pentagon).
- = vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie (Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí).

- Definice je výchozí bod pro posuzování toho, **co nás** ve skutečnosti **zajímá**: *environmentální podmínky, které mají potenciál stát se hrozbami pro životní prostředí.*

Vztah mezi bezpečností a životním prostředím

- zdánlivě protikladné a významné problematiky
- zánik civilizací v důsledku katastrof, vyčerpání zdrojů, lokální problémy;
- antika – porovnávání závislosti měst Sparta x Athény - *závislost vytváří zranitelnost a soběstačné společnosti jsou bezpečnější;*
- požadavky na ochranu životního prostředí a regulace využívání území již od 14. století;
- manufakturní výroba – prokázány dopady na životní prostředí a lidské zdraví;
- mezinárodní dohody v ochraně prostředí;

- 1798 - T. R. Malthus – Esej o principu populace;
- 1864 - G. P. Marsh – kniha Člověk a příroda (desertifikace, vztah mezi odlesněním a povodněmi);
- 1866 - E. Haeckel – poprvé použit termín ekologie;
- konec 19. století - zakládání národních parků, neziskových organizací na ochranu přírody;
- počátek 20. století – vznik mezinárodních organizací (OSN) a předchůdců současných institucí (FAO, UNESCO, IUCN, WHO);
- inverzní situace – řeka Maas (1930), Donora (1948), Londýn (1952);
- 1943 – A. H. Maslow – pyramida potřeb – stav prostředí je klíčový pro základní lidské potřeby;
- růst environmentálních problémů;

- 1953 - zapojení NATO do řešení nevojenské krizové situace;
- 1955 - 1975 - válka ve Vietnamu - neúmyslné škody na životním prostředí (použití herbicidu Agent Orange);
- 1962 - R. Carson - kniha Tiché jaro (upozornění na škodlivé účinky DDT);
- 1964 - Fond spojených národů pro pomoc v případě přírodních katastrof - dobrovolná báze;
- 1967 - šestidenní válka - mezi Izraelem a koalicí Egypta, Sýrie a Jordánska je označována jako válka o vodu;
- 1968 - P. R. Ehrlich - kniha Populační bomba;
- 1971 – Výbor OSN pro pomoc při katastrofách (UNDRO, od roku 1998 převeden pod Úřad pro koordinaci humanitární činnosti)
- 1972 - kniha Meze růstu - upozornění na vyčerpatelnost zdrojů, následně v roce 1992 kniha Překročení mezí;

- 1972 - Program OSN pro životní prostředí (UNEP);
- 1973 - ropná krize, ubývání zdrojů - energetická a surovinová bezpečnost;
- 1973 – 1975 - Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE), 1994 změněno na Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE);
- 1974 - objev negativního účinku freonů na ozonovou díru;
- 1977 - L. Brown - systémové otázky životního prostředí (změna klimatu, odlesňování a ztráta orné půdy) mohou být hnací silou nejistoty a vojenské síly mohou být neúčinné proti těmto novým hrozbám, doporučil přidělení rozpočtových prostředků na řešení těchto nových hrozeb za účelem zajištění národní bezpečnosti;
- 1977 - zpravodajská služba USA - centrum životního prostředí pro posuzování vztahů mezi životním prostředím a bezpečností;

- 1977 - Dodatkový protokol I Ženevské konvence z roku 1949 o Ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (1977) - zákaz užít způsoby či prostředky války, které jsou určeny nebo mohou způsobit rozsáhlé a dlouhodobé poškození životního prostředí a tím ohrozit zdraví či životy obyvatelstva;
- 1983 - Richard Ullman – seznam problémů životního prostředí, které vedou k redefinici národní bezpečnosti.
 - *Hrozbou pro národní bezpečnost je akce, nebo posloupnost událostí, které: 1) drasticky ohrožují a v relativně krátkém časovém rozpětí degradují kvalitu života obyvatel daného státu nebo 2) podstatnou měrou zužují rozsah politicky dostupných voleb pro vládu státu nebo pro soukromé, nevládní subjekty (osoby, skupiny, korporace) uvnitř státu (Ullman, 1983).*

- Na tomto základě N. Myers argumentoval, že **bez zajištění životního prostředí všemi ostatními formami zabezpečení se stávají bezcenné, environmentální bezpečnost je naší hlavní (maximální) bezpečností;**
- katastrofy - Bhopál (1984), Černobyl (1986);
- 1985 - G. Kennanem - éra jaderné války a devastující vliv moderní industrializace a přelidnění;
- 1987 - OSN Zvláštní komise pro životní prostředí – Tokijská deklarace - udržitelný rozvoj (1992 kniha Naše společná budoucnost, Summit Země v Rio de Janeiro);
- J. Mathews - ekologické problémy s globálními důsledky by se měly stát otázkami týkající se bezpečnosti státu, protože byly základní příčinou regionální nestability;
- 1987 – rozhodnutí OSN o zavedení *Mezinárodní dekády pro omezování následků katastrof* od roku 1990 - 1999

- N. Myers - ukazuje na problémy se zásobováním vodou na Blízkém východě, erozi půdy v El Salvadoru a migrace v Mexiku jako zdroj konfliktu. Nastal čas, „kdy přichází tolik trvalé bezpečnosti možné zakoupit si přes stromy i prostřednictvím tanků“;
- 1989 - D. Wirth - USA trpí oteplováním. Varoval, že by se zákonodárci měli velmi vážně zabývat bezpečnostními důsledky trvalé neschopnosti předvídat a zastavit globální oteplování způsobené skleníkovými plyny;

- 1989 - konec studené války – rozšiřování pojetí bezpečnosti o novou řadu hrozeb (populační růst, nedostatek či vzácnost zdrojů a degradaci životního prostředí) a objektem bezpečnosti již není jen stát (i pod státní úrovní);
- Hledání důkazů o systémových vazbách mezi životním prostředím a bezpečností, např.:
 - *Lidský blahobyt: není jen ochrana před poškozením a zraněním, ale přístup k vodě, jídlu, přístřeší, zdravotní péči, zaměstnání a dalším základním náležitostem, které jsou právem každého člověka na Zemi. Společné potřeby občanů - celková bezpečnost a kvalita života, které by měly figurovat v národním pohledu na bezpečnost* (Myers, 1993).

- 1989 - **Kodaňská škola** (Kodaňský institut pro výzkum míru – COPRI), zástupce B. Buzan. Zdroje hrozeb v sektorech: politickém, vojenském, ekonomickém, environmentálním a sociálně-kulturním. Environmentální sektor popisuje vztah mezi lidskou aktivitou a biosférou planety, která je základní podmínkou pro existenci lidstva.
- 1991 - **Torontská škola**, zástupce T. Homer-Dixon - vztah mezi podmínkami v oblasti životního prostředí a bezpečnostními hrozbami. Existuje souvislost mezi zhoršováním životního prostředí, sociálně-politickou oblastí a násilnými střety;
- The Environment and Conflicts Project (ENCOP) - nástroje na řešení konfliktů mírovými prostředky;

- Stav životního prostředí trvale a nevyhnutelně ovlivňuje lidský blahobyt (a pocit bezpečí);
- *„Globální vývoj s sebou přináší potřebu rozšířit definici národní bezpečnosti, aby zahrnovala zdroje, životní prostředí a demografické problémy.“* (Jessica Tauchman Mathes);
- Je nutné si uvědomit, že ekologické problémy jsou opravdu bezpečnostním problémem pro stát i jeho obyvatele a mají dopad na hospodářský růst a rozvoj;
- Je jasné, že kde je veřejnost v bezpečí (bezpečné životní prostředí, nehrozí nedostatek přírodních zdrojů,lepší se životní prostředí a bude zachováno zdravé životní prostředí), budou potlačeny sociální nepokoje a konflikty. Výsledkem je pak bezpečné životní prostředí. Pokud tyto podmínky nejsou splněny, výsledkem je nejistota;

- 1994 – Světová konference o snižování rizik katastrof v Yokohama – Yokohamská strategie pro bezpečnější svět a Akční plán pro bezpečnější svět: Pokyny pro předcházení přírodním katastrofám, připravenost a zmírnění (10 principů)
- 1997-1998 zesílení jevu El Niño
- 2005 - Světová konference o omezování katastrof v Kobe, Hyogo – Rámec pro činnost z Hyogo na období 2005-2015: Budování odolnosti národů a společností vůči katastrofám
- 2015 – Světová konference o snižování rizika katastrof v Sendai – Sendai rámec pro snižování rizik katastrof pro období 2015-2030
- 2015 – Světová konference o změně klimatu v Paříži

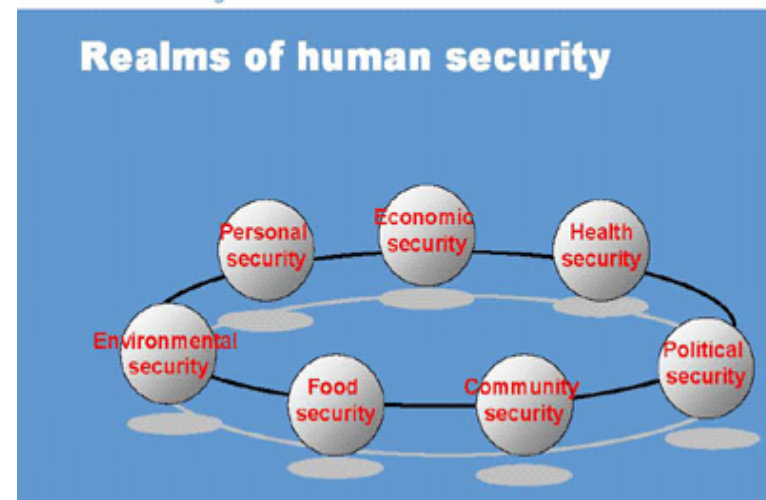
- Vazby mezi životním prostředím a bezpečností, popř. použití termínu environmentální bezpečnost je např. v národních strategiích USA, Finska, Kanady, Nizozemska, Bolívie, Ekvádor, Maďarska.

- Příklady vymezení vazeb mezi životním prostředím a bezpečností v mezinárodních dokumentech:
 - "World Charter for Nature," UN General Assembly Resolution 37/7, (1982);
 - Moscow Declaration, Global Forum on Environment and Development for Human Survival (1990);
 - Rio Declaration on Environment and Development, UN Conference on Environment and Development (1992);
 - Copenhagen Declaration, World Summit for Social Development (1995);
 - "The Earth Charter," Earth Charter Commission, Benchmark Draft II (1999).

- **Rozdíl v přístupech**, zda existuje vazba mezi životním prostředím a bezpečností?
 - Rozdílné názory na to, co je bezpečnost a čím je ohrožována. x Jednotlivec je předmětem bezpečnostních problémů a individuálního blahobytu.
 - Kritika uvnitř bezpečnostních studií x kritika ze strany environmentalistů.
- Přirovnání environmentální bezpečnosti k lidské bezpečnosti.

Lidská bezpečnost

- koncept, široké pojetí bezpečnosti
- United Nations Development Program, 2006
- Dva hlavní rozměry:
 1. ochrana proti hladu, nemoci a represí
 2. ochrana proti náhlému a škodlivému narušení řádu každodenního života.
- Sedm kategorií lidské bezpečnosti:
 - ekonomická oblast;
 - potravinářství;
 - zdravotnictví;
 - životní prostředí (environmentální);
 - osobní oblast;
 - společenská oblast;
 - politická oblast.

- Právo na zdraví, důstojnou existenci, práci a bezpečnost zdraví, spolu s právem na přiměřenou životní úroveň, ochranu od hladomoru, vhodnou stravu, bydlení, právo na vzdělání, kulturu, rovnost a nediskriminaci, důstojnost a rozvoj osobnosti, právo na osobní bezpečnost a bezpečnost rodiny, právo na mír a právo na rozvoj (Smlouva OSN).

• Příklady propojení životního prostředí a lidských práv:

- Universal Declaration of Human Rights (1948);
- Stockholm Declaration of the UN Conference on the Human Environment (1972);
- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1976);
- World Charter for Nature, UN General Assembly Resolution 37/7 (1982);
- Legal Principles for Environmental Protection and Sustainable Development, World Commission on Environment and Development (1987);
- Costa Rica Declaration of Human Responsibilities for Peace and Sustainable Development (1989);
- Economic Commission of Europe Charter on Environmental Rights and Obligations (1990);
- The Hague Recommendation on International Environmental Law (1991);
- Rio Declaration on Environment and Development, UN Conference on Environment and Development (1992);
- Draft Declaration of Principles on Human Rights and the Environment, Sierra Club (1994);
- Draft International Covenant on Environment and Development, World Conservation Union (1995).

Vazba k udržitelnému rozvoji

- environmentální faktory v kombinaci s hospodářskými, sociálními a politickými silami vyvolávají, zesilují anebo zeslabují násilí a nejistotu.
- environmentální bezpečnost a udržitelný rozvoj sledují stejný cíl a podmínky:
 - jednotlivci i komunity mají spravedlivý a rozumný přístup k těmto věcem, které potřebují prosperovat a existovat;
 - spory jsou řešeny spravedlivě;
 - ochraňování životního prostředí před destruktivním chováním člověka.

Definice environmentální bezpečnosti

- chápána jako jedna ze základních součástí bezpečnosti státu a společnosti;
- představuje jednu z nevojenských dimenzí bezpečnosti, která se rozšířila původně z vojensky zaměřeného termínu;
- zahrnuje všechny oblasti dotýkající se životního prostředí a bezpečnosti státu;
- neexistuje jednotné pojetí environmentální bezpečnosti;
- některé definice jsou rozporuplné a smíšené;
- mnohostranný, vícerozměrný a multidisciplinární charakter
- je pojem odkazován na bezpečnost státu nebo bezpečnosti sociální (a biologické) existence lidských bytostí.

- **Prvky, které by měla obsahovat definice:**
 - veřejnou bezpečnost s ohledem na ohrožení životního prostředí způsobeným přírodními nebo lidskými procesy v důsledku neznalosti, nehody, špatného řízení či designu;
 - zlepšení nedostatku přírodních zdrojů;
 - udržení zdravého životního prostředí;
 - zlepšení procesu zhoršování životního prostředí;
 - prevenci sociálních nepokojů a konfliktů (podpora sociální stability).

- = 3.2 Environmentální bezpečnost znamená relativní veřejnou ochranu před environmentálními nebezpečími způsobenými přírodními nebo antropogenními procesy z důvodu nevědomosti, nehod, špatného vedení nebo plánování mající původ uvnitř státu nebo za hranicemi.
- = 3.45 Environmentální bezpečnost je dynamický vztah lidstva a prostředí, který zahrnuje obnovu životního prostředí zničeného vojenskými akcemi, zlepšení situace nedostatku zdrojů, naopak zhoršování životního prostředí a biologické hrozby, které by mohly vést k sociálním poruchám a konfliktům.
- = 4.1 Environmentální bezpečnost je zachování fyzického prostředí společnosti pro její potřeby bez snižování přírodních kapacit.
- = 4.15 Environmentální bezpečnost je osvobození od sociální nestability kvůli degradaci životního prostředí.
- = 4.4 Environmentální bezpečnosti je cyklus přeměny přírodních zdrojů v produkty a odpady způsobem, který podporuje sociální stabilitu.

- = T. Homer-Dixon chápe environmentální bezpečnost v sociálně-politickém smyslu: zhoršování životního prostředí je hrozbou sociálních a politických struktur;
- = P. Dennis - biologické faktory: zhoršování životního prostředí je hrozba pro bezpečný život a udržování ekosystémů;
- = Směrnice Ministerstva obrany USA - environmentální bezpečnost se skládá z obnovení, dodržování předpisů, ochrany zdraví, prevence znečištění, bezpečnosti, ochrany zdraví, bezpečnosti trhavin, požární a záchranné služby, ochrany před škůdci, technologií environmentální bezpečnosti a mezinárodních environmentálních aktivit;

= Kodaňská škola do environmentálního sektoru zahrnuje témata:

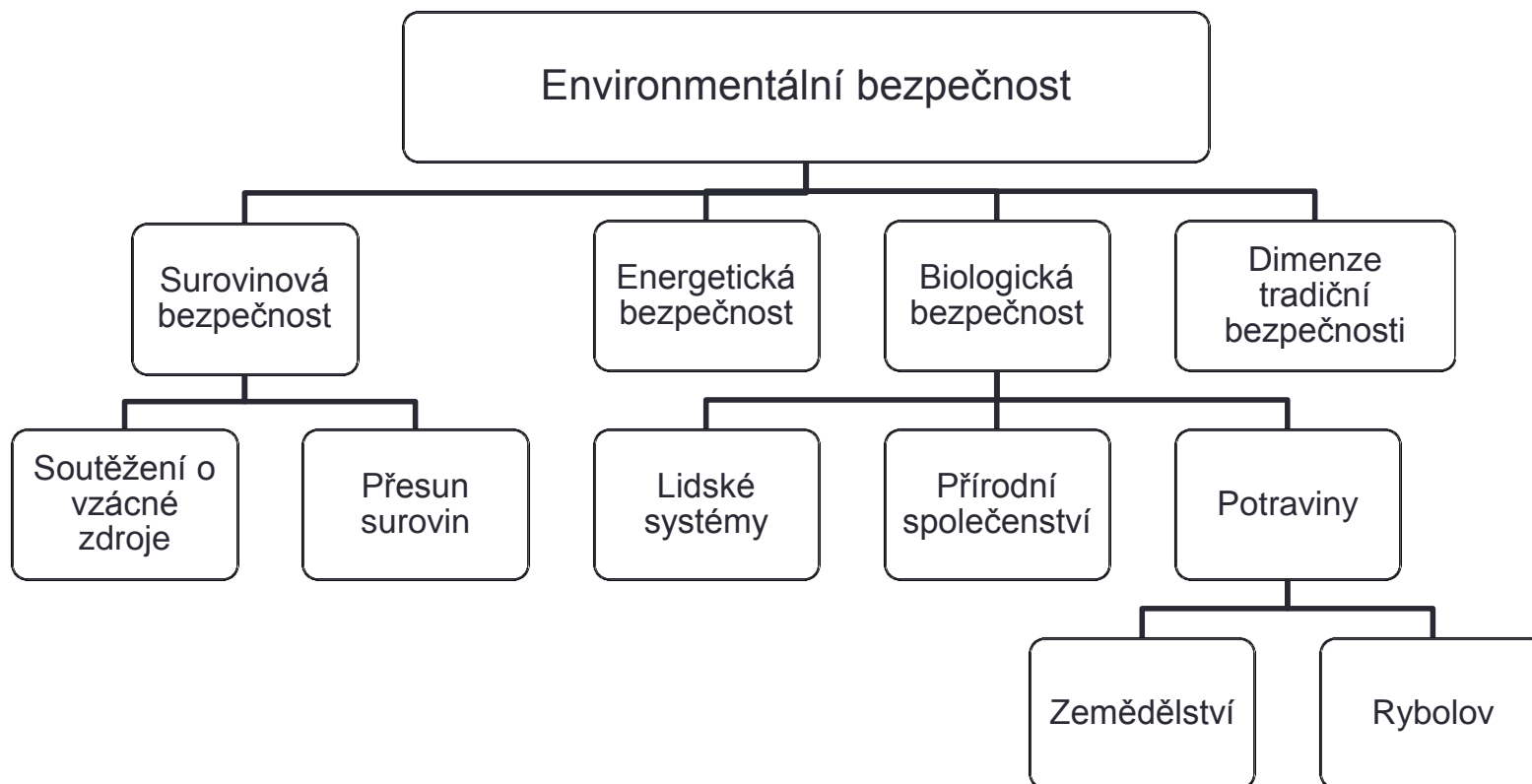
- Narušení ekosystémů.
- Energetické problémy.
- Populační problémy.
- Potravinové problémy.
- Ekonomické problémy.
- Občanské spory.

= J. Barnett proces postupného snižování lidské zranitelnosti vůči dopadům a rizikům vyvolaných zhoršováním životního prostředí prostřednictvím řešení příčin degradace životního prostředí. Proces minimalizace environmentálních nejistot. Definice hledá příčiny, které vedou k zhoršováním životního prostředí.

= zahrnuje studium porozumění vzájemného vztahu mezi fenoménem životního prostředí a nestabilitou, konfliktem, válkou, přináší úvahy o podílu dalších orgánů státní správy na vhodné environmentální bezpečnosti a zkoumá, jak může být ministerstvo obrany nástrojem ekologické politiky státu, která ovšem bývá spojena s politikou mezinárodní.

- Graeger (1996) rozlišuje čtyři kategorie studií environmentální bezpečnosti:
 1. Studie, ve kterých se autoři zabývají zejména popisem působení člověka na prostředí a popisují z toho plynoucí bezpečnostní rizika (zdůrazněna nutnost ochrany přírodního prostředí, lokální problémy).
 2. Studie soustřeďující se na globální problémy (globální změna klimatu).
 3. Studie zabývající se vznikem ozbrojeného konfliktu v důsledku nějaké environmentálně neuspokojivé situace (např. v důsledku vyčerpání nebo výrazného zhoršení kvality pitné vody v dané lokalitě), nebo se zabývá poškozením prostředí jako důsledku válečného konfliktu.
 4. Studie zaměřující se na to, jak jsou témata environmentální bezpečnosti zprostředkovávána politické sféře.

Obsah pojmu environmentální bezpečnost podle B. R. Allenbyho

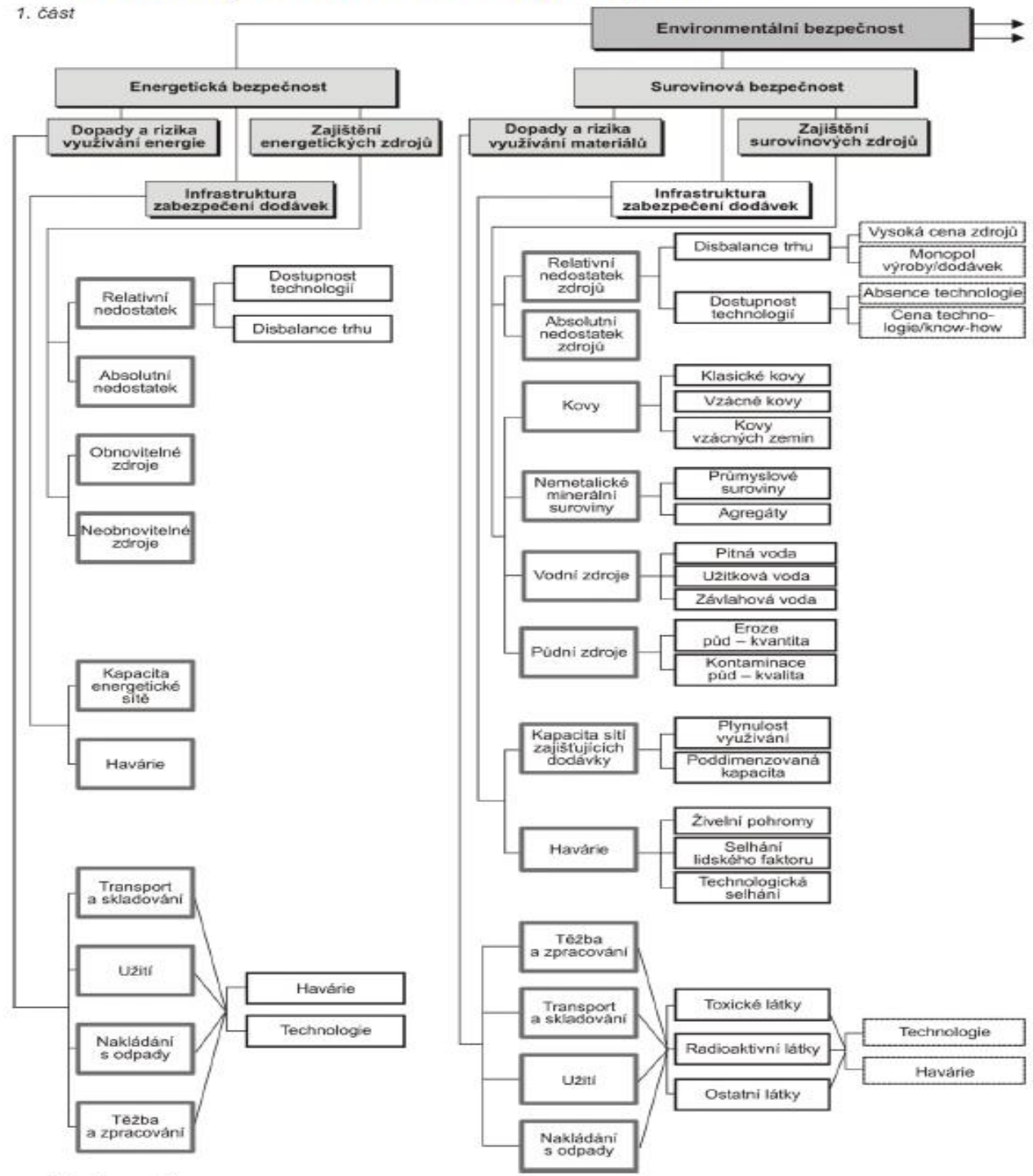

Zdroj: ALLENBY, Braden R. Environmental Security: Concept and Implementation. *International Political Science Review*, 2000, 21, 1, s. 5 - 21.

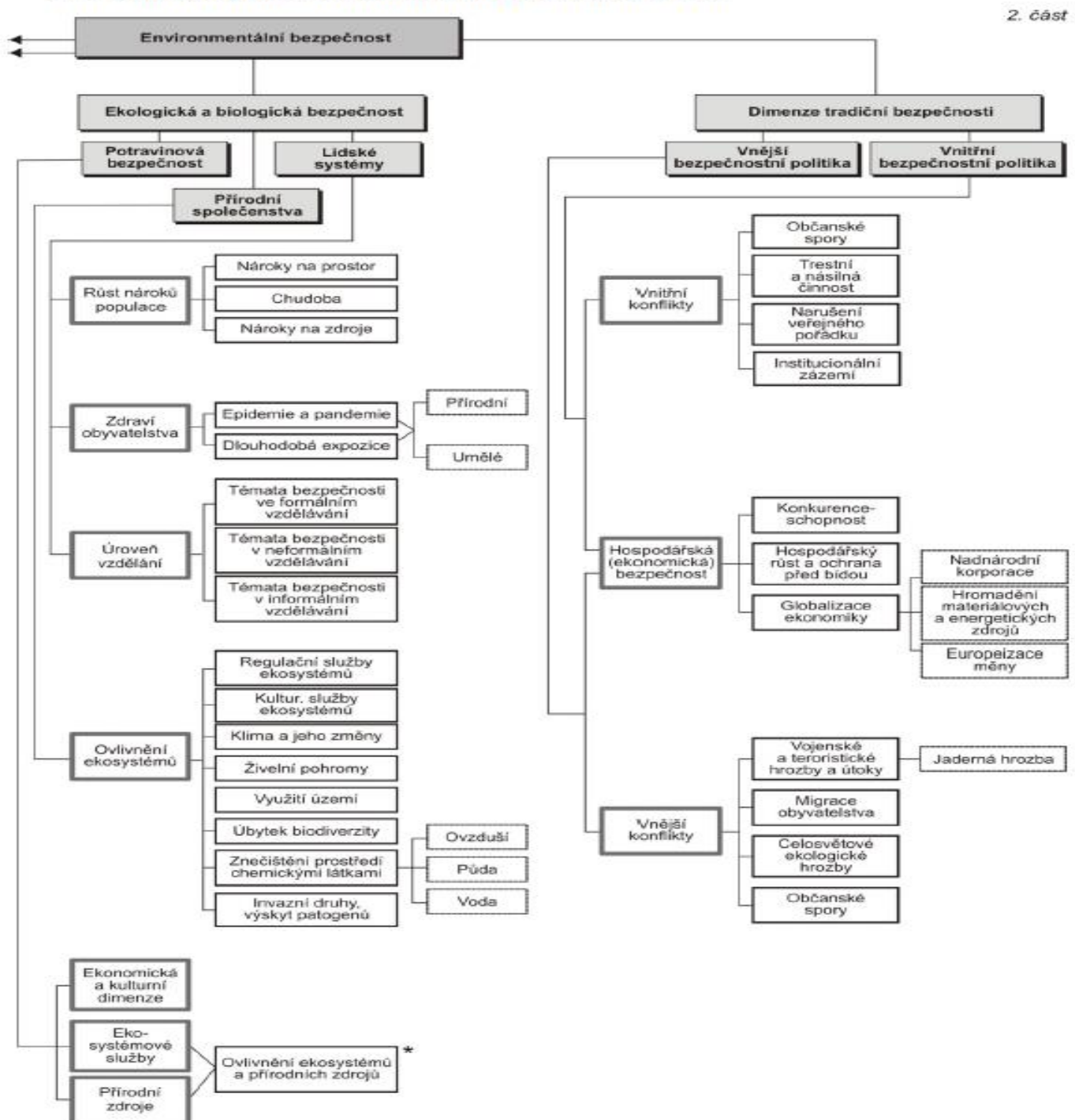
= Stav, kdy lidská společnost a ekologický systém na sebe vzájemně působí trvale udržitelným způsobem, jednotlivci mají dostatečný přístup ke všem přírodním zdrojům a existují mechanismy na zvládání krizí a konfliktů přímo či nepřímo spojených s životním prostředím. V tomto stavu jsou minimalizovány hrozby spojené s životním prostředím a způsobené přírodními nebo společností vyvolanými procesy (popř. jejich kombinací) ať už záměrně, nezáměrně nebo následkem nehody. Tyto hrozby mohou zapříčinit nebo zhoršovat již existující sociální napětí nebo ozbrojený konflikt. Absolutní většina z nich navíc nerespektuje státní hranice a často může působit globálně. (Terminologický slovník krizového řízení)

- = Fojtíková - environmentální bezpečnost by měla být pojímána jako jedna z klíčových oblastí v konceptu národní bezpečnosti. Překrývají se v ní následující tematické oblasti – narušení ekosystémů, energetické problémy, populační problémy, potravinové problémy, ekonomické problémy, občanské spory.
- = Koncepce environmentální bezpečnosti - environmentální bezpečnost je stav, při kterém je pravděpodobnost vzniku krizové situace vzniklé narušením životního prostředí ještě přijatelná.

Navržený rámec
environmentální
bezpečnosti
podle
Janouškové a
kol.
- 1. část

Navržený rámec
environmentální
bezpečnosti
podle
Janouškové a
kol.
- 2. část

Pohledy na environmentální bezpečnost I.

	Socio-politická bezpečnost (Thomas Homer-Dixon)	Bezpečnost ekosystémů (Dennis Pirages, Katrina Rogers)	Lidská bezpečnost (Norman Myers, Jessica Tuchman-Mathhewsová, Arther Westing)
Podmínky	Environmentální nedostatek	Ekologická bezpečnost	Environmentální bezpečnost, lidská bezpečnost
Definice	Bez výslovné definice	Rogers (1997)...Cílem zainteresovaných stran je dosáhnout stavu, kdy Společenství zajistí potřeby svých obyvatel aniž by se snížily přírodní zásoby	Westing: Environmentální bezpečnosti lze dosáhnout a udržet ji pouze v rámci komplexní bezpečnosti lidí, která je neoddělitelnou součástí.
Příčiny	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná nabídka: environmentální degradace • Nedostatečná poptávka: populační růst • Strukturální nedostatek: nerovné rozdělení zdrojů 	<ul style="list-style-type: none"> • Populační růst • Environmentální migrace • Stárnutí • Rozdíly v míře růstu populace 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradace zdrojů (desertifikace, odlesňování) • Globální klimatické změny způsobují rapidní populační růst, špatnou politiku a nevhodné socio-politické struktury

Pohledy na environmentální bezpečnost II.

	Socio-politická bezpečnost (Thomas Homer-Dixon)	Bezpečnost ekosystémů (Dennis Pirages, Katrina Rogers)	Lidská bezpečnost (Norman Myers, Jessica Tuchman-Mathhewsová, Arther Westing)
Vlivy	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomický pokles • Politickou destabilizaci • Migraci a etnické konflikty • Občanské nepokoje a subnárodní násilí 	<ul style="list-style-type: none"> • Neúnosné napětí • Občanské nepokoje a odpor hostitelských zemích • Mezigenerační potyčky • Geopolitické změny 	Degradace zdrojů: chudoba, environmentální migrace a násilní konflikty: <ul style="list-style-type: none"> • Obrovské náklady na přizpůsobení • Vliv na lidské zdraví • Vliv na ekonomické možnosti státu
Jednotky analýzy	Racionální jednotlivec, sociopolitický systém	Racionální jednotlivec	Racionální jednotlivec
Cíle a ambice	Prozkoumat možný vztah mezi životním prostředím a násilnými konflikty.	<ul style="list-style-type: none"> • Redefinovat myšlenku bezpečnosti • Redefinovat koncept mezinárodní spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> • Redefinovat myšlenku bezpečnosti státu a lidského blahobytu • Redefinovat pojem státu • Nová globální správa životního prostředí

Pohledy na environmentální bezpečnost III.

	Socio-politická bezpečnost (Thomas Homer-Dixon)	Bezpečnost ekosystémů (Dennis Pirages, Katrina Rogers)	Lidská bezpečnost (Norman Myers, Jessica Tuchman-Mathhewsová, Arther Westing)
Možnosti politiky	<ul style="list-style-type: none"> • Omezit populační růst • Boj s nerovností • Založit fungující instituce 	<ul style="list-style-type: none"> • Agresivnější politika územního rozvoje • Více vzdělávání • Podpora zemědělců ve venkovských oblastech • Větší mezinárodní spolupráce 	<p>Boj s populačním růstem a environmentální degradací:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plánované rodičovství • Snížení spotřeby energie na Severu <p>Zrušení institucionálních bariér pro technologická práva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nová forma kooperace • Přeorientování trhu k zohledňování environmentálních nákladů

Závěr

- náhled na dějiny environmentální bezpečnosti;
- různorodost myšlenkových směrů:
 - u některých rozdíly v detailech;
 - základní předpoklady jsou velice podobné;
- přístupy mají společný prvek – degradaci životního prostředí;
- vazba na jiné strategie.

Úkol na cvičení

- Nastudujte si webové stránky s různými definicemi environmentální bezpečnosti a hrozbami:
 - <http://www.millennium-project.org/millennium/es-2def.html>
 - <http://www.millennium-project.org/millennium/es-3thr.html>
 - <http://www.millennium-project.org/millennium/es-4iss.html>

DĚKUJI ZA POZORNOST

Dotazy?